

Onderzoeksagenda
Nederlandse
Beroepsgroep
Danstherapie

2016/2017

UITGAVE NVDAT

Dit is een publicatie van de Nederlandse Vereniging Voor Danstherapie (NVDAT) in samenwerking met de opleidingen danstherapie Hogeschool Zuyd en Codarts.
Deze uitgave citeren als:

Samaritter, R. (2016). Onderzoeksagenda Nederlandse Beroepsgroep Danstherapie. Utrecht: NVDAT.

ACTOREN KENNISINNOVATIE DANSTHERAPIE NEDERLAND:

Nederlandse Vereniging voor Danstherapie:

Portefeuillehouder kennisinnovatie: Dr. Rosemarie Samaritter

Portefeuillehouder belangenbehartiging: Job Cornelissen

NVDAT

Codarts MA Danstherapie:

Hoofd Master of Arts Therapies: Nicki Wentholt

Coördinator opleiding danstherapie: Simone Kleinlooh

codarts
≡ |||||
rotterdam

Zuyd Hogeschool BA Danstherapie:

Seniordocent opleiding danstherapie: Ina van Keulen

ZU
YD

Denktank Danstherapie:

Secretaris: Kitty Veldhuis

Contact:

nvdat.secretaris@vaktherapie.nl

INHOUDSOPGAVE

Inleiding	5
Reactie op de punten vanuit het diner-overleg:.....	5
De stand van zaken m.b.t. onderzoek voor de beroepsgroep danstherapie:.....	6
De onderzoeksagenda van de beroepsgroep danstherapie:	7
Concrete invulling onderzoeksagenda danstherapie:.....	8
Voorstel meerjarenplanning danstherapie onderzoek:	9
2016/2017	9
2017/2018	9
2018/2019	10
2019/2020	10
Overzicht co-creatie kennisinnovatie danstherapie 2016-2020:.....	11
Overzicht onderzoeksplanning danstherapie 2016-2020:	11
De rol van de danstherapie-opleidingen:.....	12
Leeronderzoek:.....	12
Vraag-gestuurd onderzoek:	12
Opleidingen en NVDAT: JOINT RESEARCH VENTURE	13
Coördinatie danstherapeutische onderzoeksagenda:	13
Kennisinnovatie en NVDAT:	13
 Bijlage 1: Brief FVB over het ZiN rapport	 15
Bijlage 2: voorbeeld onderzoeksvoorstellen FVB/KenVak	17
Bijlage 3: Productformat FVB 2015	18

ONDERZOEKSAGENDA

DANTHERAPIE

PERIODE 2016 -2020

INLEIDING

De voorliggende onderzoeksagenda is in afstemming tussen de Nederlandse Vereniging voor Danstherapie (NVDAT) en de bachelor- en mastersopleidingen danstherapie aan de Hogeschool Zuyd (HSZL) en Codarts Rotterdam tot stand gekomen.

De Nederlandse danstherapeuten hebben in antwoord op de recente ontwikkelingen in het werkveld en de nadrukkelijke vraag naar een evidence-based vaktherapeutisch behandelaanbod door het Zorginstituut Nederland (ZiN) voor het eerst sinds het bestaan van de beroepsgroep een meerjarenplan opgesteld om tot systematische ontwikkeling van evidentie voor danstherapie te komen. Voor aanvullende informatie over het rapport van ZiN zie bijlage 1.

In het voorjaar 2016 heeft KenVak lector Susan v. Hooren in een brief de aanbevelingen vanuit “diner pensant” in maart 2016 gecommuniceerd, waarin nadrukkelijk geadviseerd werd om vooral in te zetten op evidentie onderzoek, bij voorkeur randomised controlled trials (RCT's). Naar aanleiding van het ZiN rapport en de aanbevelingen vanuit het diner-overleg hebben er een aantal overlegmomenten plaatsgevonden met betrokkenen uit het danstherapeutische beroepsveld. Ook werden vanuit dit overleg vaktherapeuten nadrukkelijk uitgenodigd om onderzoeksvoorstellen in te dienen, zie bijlage 2.

REACTIE OP DE PUNTEN VANUIT HET DINER-OVERLEG:

Helaas is de beroepsgroep danstherapie niet betrokken geweest bij het ontwikkelen van de speerpunten zoals die door de diner-groep naar voren zijn gebracht. Een specifiek danstherapeutische invalshoek ontbreekt dan ook in het voorgestelde beleid.

De aangedragen onderzoeksformats zijn allen gerelateerd aan een academische agenda. Dit is op zich een goede zaak, echter ontbreekt het onze beroepsgroep op dit moment nog aan een academische werkplaats en derhalve zullen deze formats voor de beroepsgroep danstherapie mogelijk lastig te realiseren zijn.

Voor danstherapie zijn voor de Nederlandse context nog in onvoldoende mate interventies zodanig beschreven dat ze in randomised controlled trials (RCT) goed repliceerbaar en toetsbaar zijn.

Een interventie die wel in aanmerking zou kunnen komen voor een RCT onderzoeksformat of doelmatigheidsonderzoek is de *Shared Movement Approach* (uitkomst van promotieonderzoek Samaritter, 2015). Een eerste suggestie voor een dergelijk onderzoek is voorgelegd bij de FVB en KenVak Lector Susan van Hooren.

Vanuit danstherapeutisch onderzoeksperspectief zouden twee aspecten toegevoegd kunnen worden aan de voorgestelde speerpunten.

- a. de (verdere) ontwikkeling van domein-specifieke meetinstrumenten (voor danstherapie: bewegingsanalyses). Deze meetinstrumenten zouden voldoende ontwikkeld moeten worden om naast gestandaardiseerde meetinstrumenten gebruikt te kunnen worden voor uitkomstevaluatie van vaktherapeutische interventies.
- b. de ontwikkeling van onderzoeksvormen, die de domein-specifieke informatie van danstherapie kunnen genereren: dit zou bijvoorbeeld een bijdrage kunnen leveren om de impact van de esthetische of culturele aspecten van de vaktherapeutische methodieken op geestelijke gezondheid verder te onderzoeken.

Beide punten sluiten aan bij zeer recente ontwikkelingen in de geestelijke gezondheidszorg, die suggereren dat het zinvol is om in het onderzoek naar werkzame factoren en methodieken in de GGZ vooral ook in te zetten op participatorische vormen van onderzoek en onderzoek in de natuurlijke leef-context, zodat effecten voor betrokkenen in hun eigen leefsituatie onderzocht kunnen worden (van Os, 2016; Delespaul et al., 2016). De meeste vaktherapeutische disciplines zijn door de verankering in de kunsten en de intensieve scholing in creatieve en vormgevende aspecten bij uitstek geschikt om alternatieve systematische onderzoeksformats te ontwikkelen.

DE STAND VAN ZAKEN M.B.T. ONDERZOEK VOOR DE BEROEPSGROEP DANSTHERAPIE:

Het onderzoek naar danstherapie verkeert in Nederland in een initiële fase. Er zijn nog maar enkele onderzoeken uitgevoerd, die niet binnen een opleidingstraject zijn afgerond. Deze zijn:

- RAAK-project (2013) jongeren in de wijk [dans en andere vaktherapieën] (Janssen & v. Keulen, 2013)
- RAAK-project (2010) vaktherapie in de justitiële instelling [dans en andere vaktherapieën] (Smeijsters et al., 2011)
- Popa, R. (2012). *The Place of Dance inside Dance Therapy Education at Master Level*. [danstherapie]
- Samaritter, R. (2015). *Inside the mirror: Effects of attuned dance-movement intervention on interpersonal engagement as observed in changes of movement patterns in children and adolescents with autism spectrum disorder*. Promotieonderzoek [danstherapie]
- Codarts Arts For Health (2014-2015): Interventieonderzoek *Samen gezond door dans en bewegen* [danstherapie]

Op Europees en internationaal niveau is voor danstherapie wel al relatief veel onderzoek uitgevoerd. Ook zijn een aantal meta-analyses (Ritter & Löw, 1996; Koch et al., 2014) en

meerdere recente Cochrane reviews beschikbaar (Ren & Xia, 2013; Karkou & Meekums, 2014; Bradt et al., 2015; Meekums et al., 2015).

Voor de onderzoeksagenda voor de beroepsgroep danstherapie is er rekening gehouden met de recente ontwikkelingen in het vaktherapeutische veld en m.n. de vraag van Zorginstituut Nederland (ZiN) om tot 2020 een serieuze inspanning te leveren voor effectonderzoek naar vaktherapeutische interventies. Daarnaast is er rekening gehouden met de specifieke stand van zaken m.b.t. het danstherapeutische onderzoek.

DE ONDERZOEKSAGENDA VAN DE BEROEPSGROEP DANSTHERAPIE:

Vanuit de danstherapeutische opleidingen zal in samenwerking met de NVDAT toegewerkt worden naar een landelijk researchnetwerk, waarin via onderzoeksstages en waar mogelijk gesubsidieerde onderzoeksprojecten toegewerkt kan worden naar het opbouwen van evidentie voor danstherapeutische interventies zoals die in de Nederlandse context worden toegepast. Waar mogelijk zal daarbij de samenwerking worden gezocht met reeds bestaande (academische) onderzoeksstructuren.

Naast de door de diner-groep voorgestelde lijn om zoveel mogelijk in te zetten op RCT's zullen vanuit de danstherapeutische beroepsgroep ook de mogelijkheden worden verkend om tot een goede systematiek van gestapelde N=1 onderzoeken te komen. Dit om een goede aansluiting te maken met de praktijk van de beroepsgroep enerzijds en anderzijds om goed aan te sluiten bij recente academische ontwikkelingen die een verschuiving van onderzoeksformats naar N=1 onderzoek voorstaan (Sprenen et al., 2010; Schuringa et al., 2011).

Voor de beroepsgroep danstherapie zal in de periode 2016/2017 veel aandacht uitgaan naar de systematische beschrijving van interventies. Waar mogelijk zal hierbij aangesloten worden bij de ontwikkeling van de generieke module vaktherapie (FVB werkgroep) en de daarin geformuleerde transdiagnostische thema's. De beschreven interventies vormen vervolgens de basis voor het ontwikkelen van onderzoek naar de effecten van danstherapie. De beroepsgroep danstherapie zal daarbij waar mogelijk ook aansluiting zoeken bij Europese en Internationale partners.

De beroepsgroep danstherapie zal overleg en samenwerking met de lectoraten en de FVB zoeken om de mogelijkheden voor subsidieaanvragen verder te verkennen.

Danstherapeuten worden nadrukkelijk uitgenodigd om onderzoeksvoorstellen te ontwikkelen en te presenteren. De KI NVDAT kan hierbij desgewenst ondersteuning bieden.

CONCRETE INVULLING ONDERZOEKSAGENDA DANSTHERAPIE:

De beroepsgroep danstherapie, vertegenwoordigd door de NVDAT en de opleidingen MA danstherapie bij Codarts en BA danstherapie bij Zuyd zullen voor de kennisontwikkeling voor het vakgebied de komende jaren nauw samenwerken.

Een eerste aanzet hiertoe werd gevormd tijdens het symposium *Co-creating a body of knowledge* in juni 2016.

Als speerpunten voor de komende vier jaar werden daarbij de volgende taken benoemd:

- **Zichtbaar worden** als beroepsgroep danstherapie [Z] (*presentatie van en door de beroepsbeoefenaren*)
- **Onderscheidbaar worden** [O] (*ontwikkeling en beschrijving van gestructureerde danstherapeutische interventie formats*)
- **Meetbaar worden** [M] (*ontwikkeling van danstherapeutisch onderzoek*)

De **ZOM** aspecten vormen het kader voor de jaarlijkse evaluatie van de onderzoeksagenda danstherapie.

Naast de gebruikelijk indeling naar (diagnostische) doelgroepen zal de planning van danstherapeutisch onderzoek bij voorkeur ook georiënteerd zijn aan specifiek danstherapeutische inhoudelijke kernthema's of -domeinen. Onderzoek naar kernthema's in de danstherapeutische praktijk is in uitvoering. Voorlopig zijn de volgende thematische clusters afgebakend (Samaritter, 2014):

- A:** DMT supports embodied self-perception: bv. lichaamsbeleving; bv. zelfregulatie/sensorische aansluiting of integratie
- B:** DMT supports adequate functioning of the body's anatomical, visceral and neuropsychological systems: bv. polyvagale respons: ademhaling/hartslag/beleving van vitaliteit/conditie/bewegelijkheid
- C:** DMT supports embodied articulation and expression: bv. emotional release/zelfregulatie/affectregulatie etc.
- D:** DMT supports sensitivity to non-verbal attunement and communication: bv. ondersteuning van hechtingsrelatie: nonverbale afstemming/infant mental health en ouder-kind-DMT/systemische danstherapie/shared movement approach in ASS/mentalisation based approaches
- E:** DMT supports social and cultural synchronization: bv.: integratie van jongeren via dans/werken met vluchtelingen/culturele inbedding trauma-therapie

Deze thema's zullen de komende jaren het kader vormen voor het beschrijven danstherapeutische interventies en voor de ontwikkeling van danstherapeutisch interventie-onderzoek.

Daarnaast werden er tijdens de ledendag in juni 2016 vanuit de beroepsgroep twee andere onderwerpen aangedragen, te weten het beschrijven van danstherapeutische interventies (waar mogelijk in de productformat van de FVB) en het onderzoek naar de specifiek esthetische componenten van danstherapie en de sterke kunst-gerelateerde werkwijze van deze therapievorm.

Voor de komende vier jaar zou vanaf de huidige stand van zaken de planning er als volgt uit kunnen zien:

VOORSTEL MEERJARENPLANNING DANSTHERAPIE ONDERZOEK:

2016/2017

- *Thematische review naar danstherapeutische kernthema's/Samaritter&Cantell*
- *PhD/Kleinlooh*
- *Alien&Alliance/Samaritter/subsidie toegekend*
- *SOLK/KenVak&Codarts&consortium/subsidie-aanvraag juni 2016*
- *In sync/Samaritter/in 2016 in voorbereiding*
- *Shared Movement Approach/Samaritter/in 2016 in voorbereiding*
- *N=1 format voor diverse danstherapeutische domeinen – leden NVDAT & opleidingen*
- *Onderzoek geïnitieerd vanuit instelling of individuele danstherapeuten*
- *Meta-analyses/van Keulen*

Daarnaast zal vooral ook worden ingezet op de beschrijving van danstherapeutische interventies door beroepsbeoefenaren. In 2016 is dit werk reeds gestart voor danstherapie bij affectregulatie bij LVB jongeren, danstherapie bij ouderen, danstherapie bij kinderen en jongeren met autisme.

De kennisbank danstherapie zal door de NVDAT worden ingericht in samenwerking met leden en opleidingen.

Subsidiemogelijkheden voor danstherapeutisch onderzoek zullen worden geëxploreerd.

2017/2018

- *PhD/Kleinlooh*
- *SOLK/KenVak&Codarts&consortium/subsidie-aanvraag juni 2016*
- *In sync/Samaritter/in 2016 in voorbereiding*
- *Shared Movement Approach/Samaritter/in 2016 in voorbereiding*
- *N=1 format voor diverse danstherapeutische domeinen – leden NVDAT & opleidingen*
- *Onderzoek geïnitieerd vanuit instelling of ind. danstherapeuten*
- *Meta-analyses/van Keulen*

Vanuit de eerste productbeschrijvingen komen tot RCT onderzoeksvoorstellen. De samenwerkingsmogelijkheden met Europese partners zullen nader worden onderzocht.

Verdere ontwikkeling van productbeschrijvingen.

Onderzoeksvoorstellen indienen bij KenVak/opleidingen/fondsen

2018/2019

- *PhD/Kleinlooh*
- *SOLK/KenVak&Codarts&consortium/subsidie-aanvraag juni 2016*
- *In sync/Samaritter/in 2016 in voorbereiding*
- *Shared Movement Approach/Samaritter/in 2016 in voorbereiding*
- *N=1 format voor diverse danstherapeutische domeinen – leden NVDAT & opleidingen*
- *Onderzoek geïnitieerd vanuit instelling of ind. danstherapeuten*
- *Meta-analyses/van Keulen*

Vanuit de eerste productbeschrijvingen komen tot RCT onderzoeksvoorstellen. De samenwerkingsmogelijkheden met Europese partners zullen nader worden onderzocht.

Verdere ontwikkeling van productbeschrijvingen.

Onderzoeksvoorstellen indienen bij KenVak/opleidingen/fondsen.

2019/2020

- *PhD/Kleinlooh*
- *SOLK/KenVak&Codarts&consortium/subsidie-aanvraag juni 2016*
- *In sync/Samaritter/in 2016 in voorbereiding*
- *Shared Movement Approach/Samaritter/in 2016 in voorbereiding*
- *N=1 format voor diverse danstherapeutische domeinen – leden NVDAT & opleidingen*
- *Onderzoek geïnitieerd vanuit instelling of ind. danstherapeuten*
- *Meta-analyses/van Keulen*

Vanuit de eerste productbeschrijvingen komen tot RCT onderzoeksvoorstellen. De samenwerkingsmogelijkheden met Europese partners zullen nader worden onderzocht.

Verdere ontwikkeling van productbeschrijvingen.

Onderzoeksvoorstellen indienen bij KenVak/opleidingen/fondsen.

OVERZICHT CO-CREATIE KENNISINNOVATIE DANSTHERAPIE 2016-2020:

KI Actie	Actoren	2016-2017	2017-2018	2018-2019	2019-2020
▪ Denktank KI	➤ opleidingen, NVDAT en studenten/therapeuten				
▪ Studiedagen	➤ gericht op kennisontwikkeling				
▪ Ontwikkeling onderzoek	➤ door opleidingen en ind. danstherapeuten				
▪ Agenda kennisontwikkeling	➤ NVDAT voor de komende 4 jaar				
▪ Inrichten kennisbank danstherapie	➤ NVDAT				
▪ Onderzoeksagenda	➤ samenwerking opleidingen (Codarts & Zuyd) & NVDAT				

OVERZICHT ONDERZOEKSPLANNING DANSTHERAPIE 2016-2020:

Onderzoeksprojecten Danstherapie Meerjarenplanning (stand: Juni 2016)	2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020
Productformats beschrijven/leden NVDAT	doorlopend				
Thematische review naar danstherapeutische kernthema's/Samaritter&Cantell	afronding Sept				
PhD/Kleinlooh					
Alien&Alliance/Samaritter/subsidie toegekend					
SOLK/KenVak&Codarts&consortium/subsidie-aanvraag loopt					
InSync/Samaritter/in voorbereiding (RCT)					
Shared Movement Approach/Samaritter/in voorbereiding (implementatie interventie RCT)					
Interventieonderzoek/Codarts Arts for Health (CAFH)	doorlopend				
N=1 format voor diverse danstherapeutische domeinen/leden NVDAT & opleidingen	nog voor te bereiden				
Meta-analyses/van Keulen	nog voor te bereiden				
RCT voor verschillende transdiagnostische criteria/danstherapeutische dom./doelgroepen	voorbereiden	voorbereiden	bij subsidie starten		
Onderzoek geïnitieerd vanuit instelling of ind. danstherapeuten	nog voor te bereiden				

DE ROL VAN DE DANSTHERAPIE-OPLEIDINGEN:

De afstemming tussen de opleidingen HSZuyd en Codarts zou bij kunnen dragen tot de ontwikkeling van een danstherapeutisch onderzoeksnetwerk. Daarbij zou in Zuyd vanuit de huidige praktijk het zwaartepunt enerzijds kunnen liggen bij actie-onderzoek (voor de verschillende domeinen) en anderzijds bij biometrie (i.v.m. het biometrie lab).

Bij Codarts zou het accent kunnen liggen op het ontwikkelen van interventies conform de productformat FVB/Trimbos.

LEERONDERZOEK:

Voor beide opleidingen geldt dat het om leeronderzoeken gaat, studenten moeten dus voldoende ruimte hebben om eigen onderzoeksvragen en onderzoeksvaardigheden te ontwikkelen. Maar daarnaast zullen zij ook uitgenodigd worden om een originele bijdrage te leveren aan de kennisontwikkeling binnen de danstherapeutische beroepsgroep.

(Interventiestudies: projectformat -gericht op transdiagnostische criteria)

(N=1 conform voorgegeven format plus eigen vraagstelling).

VRAAG-GESTUURD ONDERZOEK:

Beide opleidingen bieden studenten de gelegenheid om onderzoeken uit te voeren vanuit vragen die door het werkveld zijn aangedragen. Dit kunnen onderzoeken zijn die een specifiek thema verkennen, maar ook onderzoeken die een in de praktijk ontwikkelde werkwijze verder in kaart brengen en bij voorkeur uitmonden in beschrijvingen van producten of modules. Daarbij zullen de formats zoals die bij de FVB in gebruik zijn (CPMO) richtinggevend zijn voor de structuur van de onderzoeksproducten.

Bij de opleidingen kan het zinvol zijn om specifiek zicht te houden op de onderzoek(sgebieden) die door studenten worden uitgewerkt. In overleg met de kennisinnovator van de NVDAT kunnen zij bezien waar eventueel clusters gemaakt kunnen worden van onderzoeken met een thematische overlap (bv. onderzoek op bepaald onderwerp of bij een bepaalde doelgroep). De opleidingen zullen studenten uitnodigen om actief te verkennen welke onderzoeken eerder zijn uitgevoerd. Opleidingen maken een overzicht van het thesis-bestand.

Voor het research-onderwijs kunnen zij bezien welke onderzoeksstructuren op beide opleidingen worden aangeboden en waar de expertise van elke opleidingen afzonderlijk ligt.

OPLEIDINGEN EN NVDAT: JOINT RESEARCH VENTURE

Een keer per studiejaar zullen de opleidingen en NVDAT een gezamenlijke studie(mid)dag beleggen om de stand van zaken m.b.t. onderzoek door studenten en de academische onderzoeksprojecten te delen. Deze bijeenkomst is een goede gelegenheid voor studenten en onderzoekers om hun onderzoeken te kunnen presenteren. In combinatie met een “state of the art” over danstherapie onderzoek in NL en elders zal deze bijeenkomst een goede kennisboost geven en tevens voor studenten en onderzoekers zeer uitnodigend zijn om nieuwe ideeën op te doen en ter discussie voor te leggen.

Een jaarlijkse studiemiddag kennisinnovatie zou ook een goede draaischijf kunnen vormen voor de onderlinge afstemming en coördinatie van onderzoeksvraagstukken. Ook zouden opleidingen desgewenst op een dergelijke middag de opleidingsstructuur voor het specifiek danstherapeutische research-onderwijs met elkaar kunnen bespreken.

KENNISINNOVATIE EN NVDAT:

Vanuit de NVDAT zullen leden waar mogelijk ondersteund worden om onderzoek binnen hun werkveld te realiseren. Leden kunnen daarvoor een beroep doen op het netwerk kennisinnovatie. Zij kunnen daar onderzoeksideeën aandragen en eventueel voor feedback voorleggen.

Daarnaast zal de NVDAT i.s.m. de opleidingen een databank danstherapie opbouwen. Deze zal een overzicht bevatten van artikelen over (effect)onderzoek naar danstherapie. Dit archief zal worden gevuld vanuit de werkzaamheden voor de zorgstandaards, generieke modules en de (systematische) literatuuronderzoeken door studenten.

Daarnaast verdient het aanbeveling om te bezien of de databank eventueel ook een overzicht van beschikbare ruwe data kan bevatten die door studenten voor verder onderzoek benut kan worden.

COÖRDINATIE DANSTHERAPEUTISCHE ONDERZOEKSAGENDA:

De afstemming over de onderzoeksorganisatie zal in eerste instantie een samenwerkingsverband zijn tussen opleidingen en de portefeuillehouder kennisinnovatie van de NVDAT. Daarbij zal waar mogelijk de samenwerking met de lectoraten en evt. andere kennisinstellingen worden gezocht.

De voornaamste aandachtsgebieden voor onderzoek naar danstherapie in de Nederlandse context zijn samengevat:

- ontwikkeling van danstherapeutische interventies
- effectiviteit van danstherapeutische interventies

- implementatie van danstherapeutische interventies

De onderzoeksagenda zal inhoudelijk elk jaar worden geëvalueerd, daarbij zullen de onderzoeksformats enerzijds en de onderzoeksdomeinen/-onderwerpen anderzijds geëvalueerd worden, zodat tijdig bijgesteld kan worden en eventueel op de actuele behoeftes ingegaan kan worden. Echter het streven blijft om naast de kortdurende structuren van de opleidingsonderzoeken ook onderzoekslijnen uit te zetten die over meerdere jaren lopen. Een eerste evaluatie van deze onderzoeksagenda zal plaatsvinden in juni 2017.

Voor de samenwerkende kennisinstituten danstherapie

Dr. Rosemarie Samaritter

Juni 2016

Bijlage 1: Brief FVB over het ZiN rapport

Utrecht, 15 maart 2016

Geacht(e) College van Bestuur, manager van vaktherapeuten of beleidsmaker binnen de GGZ,

Graag informeren wij u over het rapport 'Vaktherapie en dagbesteding in de geneeskundige GGZ' (Zorginstituut Nederland, 2015) en de brief aan de tweede kamer (26 november 2015, kenmerk: 870136-144123-CZ) van Minister Schippers in reactie op dit rapport. Het rapport is een analyse van de stand van praktijk en wetenschap van de vaktherapeutische beroepen. Vaktherapie is de overkoepelende naam voor de volgende klassieke vaktherapeutische beroepen: beeldende therapie, danstherapie, dramatherapie, muziektherapie en psychomotorische therapie. Omdat de conclusies en aanbevelingen in het rapport voor de verschillende klassieke vaktherapieën gelijk zijn, is hierin het containerbegrip 'vaktherapie' gebruikt.

Het ZiN onderkent in het rapport dat de toepassing van vaktherapie in de geneeskundige GGZ een lange traditie kent, er enige evidentie is en er zowel nationaal als internationaal geen onderzoekscultuur 'vaktherapie' is. De opdracht die het ZiN aan de vaktherapeutische beroepen geeft, is om de komende jaren te werken aan het ontwikkelen van een onderzoekscultuur en bewijs van effectiviteit. Het ZiN schrijft hierover het volgende: "Eerste moment van peiling is in 2018, nadat de Generieke Module Vaktherapieën, die wordt ontwikkeld in opdracht van het Netwerk Kwaliteitsontwikkeling GGZ, is opgeleverd. Uiteindelijk zal het Zorginstituut over 5 jaar alsnog uitspraak doen over de effectiviteit van vaktherapie als ondersteunende behandeling in de geneeskundige GGZ. Dit betekent dat de klassieke vormen van vaktherapie **voorlopig als onderdeel van de multidisciplinaire behandeling in het kader van de te verzekeren prestatie 'geneeskundige zorg' (Zvw) kunnen blijven worden toegepast**. Dit geldt ook voor runningtherapie als deze wordt toegepast als onderdeel van de vaktherapeutische stroming psychomotorische therapie."

Minister Schippers reageert hier expliciet op: "Ik kan de oproep aan de beroepsgroep om met de noodzakelijke onderbouwing en evidentie te komen alleen maar onderschrijven". En: "Ik zal met het Zorginstituut bespreken hoe het nader invulling gaat geven aan het 'nauw volgen van de ontwikkelingen op dit gebied'. Ik vind het wenselijk dat dit gestructureerd gebeurt; wellicht kunnen de ervaringen met (het proces van) de voorwaardelijke toelating hierbij dienstig zijn. **Ik vind ook dat andere partijen in de ggz daarbij betrokken moeten worden en waar nodig hun verantwoordelijkheid moeten nemen**".

De komende jaren zullen we als beroepsgroep, beroepsverenigingen en opleidingen dan ook hard aan het werk gaan om meer onderzoek vorm te geven naar de bijdrage van vaktherapeutische beroepen om hiermee de effecten meer inzichtelijk te maken. Wij hopen dan ook van harte op uw bereidheid tot medewerking in de komende jaren om zo de meerwaarde van vaktherapeutische beroepen aantoonbaar te maken. Daarnaast is het voor uw organisatie van waarde om te weten dat in ieder geval tot 2020 de vaktherapeutische beroepen als een te verzekeren prestatie 'geneeskundige zorg' (Zvw) kunnen blijven worden toegepast.

Met vriendelijke groeten,

Namens de Federatie voor Vaktherapeutische Beroepen (FVB) en de betrokken beroepsverenigingen,

Mw. Ir. Pauline Zwart CMC
Voorzitter

Kijk hier voor het rapport en de brief van de Raad van Bestuur van ZiN

[https://www.zorginstituutnederland.nl/binaries/content/documents/zin-
www/documenten/publicaties/rapporten-en-standpunten/2015/1510-vaktherapie-en-
dagbesteding-in-de-geneeskundige-
ggz/Vaktherapie+en+dagbesteding+in+de+geneeskundige+GGZ.pdf](https://www.zorginstituutnederland.nl/binaries/content/documents/zin-
www/documenten/publicaties/rapporten-en-standpunten/2015/1510-vaktherapie-en-
dagbesteding-in-de-geneeskundige-
ggz/Vaktherapie+en+dagbesteding+in+de+geneeskundige+GGZ.pdf)

en hier voor de reactie van de minister

[https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/kamerstukken/2015/11/26/ka
merbrief-over-rapport-vaktherapie-in-de-ggz/kamerbrief-over-rapport-vaktherapie-in-de-
ggz.pdf](https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/kamerstukken/2015/11/26/ka
merbrief-over-rapport-vaktherapie-in-de-ggz/kamerbrief-over-rapport-vaktherapie-in-de-
ggz.pdf)

Bijlage 2: voorbeeld onderzoeksvorstellen FVB/KenVak

1
 2

Onderzoeksvorstellen Vaktherapeutische beroepen	
Danstherapie	
Onderzoeksgebied	
Onderzoeksvraag (inclusief de beïnvloeden problematiek)	
Onderzoeksmethoden	
Benodigde expertise	
Benodigde partners	
Bestaande gepubliceerde evidentie: systematic reviews, meta-analyses	
(Eventueel werkwijze mechanismen)	

3
 4
 5

Voorbeeld muziektherapie:

Muziektherapie	
Onderzoeksgebied	Muziektherapie en psychotische problematiek
Onderzoeksvraag (inclusief de beïnvloeden problematiek)	Welke effect heeft (neurologische) muziektherapie op aandacht, executieve functies, sociaal en emotioneel functioneren (verminderen van negatieve symptomen) van cliënten met psychotische problematiek en/of schizofrenie in Nederland
Onderzoeksmethoden	RCT voor sociale interactie, emotieregulatie, aandacht, executieve functies Neurologisch/neuro-imaging onderzoek rond emotieregulatie, cognitieve regulatie
Benodigde expertise	(Neurologische) muziektherapeuten, cliënten met psychotische problematiek en/of schizofrenie, test-psychologen, methodoloog, neuropsycholoog/neurowetenschapper
Benodigde partners	Opleiding muziektherapie/vaktherapie muziek; instellingen voor mensen met psychotische problematiek en/of schizofrenie, universiteit afdeling psychiatrie/psychologie; lectoraten
Bestaande gepubliceerde evidentie: systematic reviews, meta-analyses	Mössler, K., Chen, K., Høidal, T. D., & Gold, C. (2011). Music therapy for people with schizophrenia and schizophrenia-like disorders. <i>Cochrane Database Syst Rev</i> , 2011. Gold, C., Høidal, T. D., Dahle, T., & Wigram, T. (2005). Music therapy for schizophrenia or schizophrenia-like illnesses. <i>Cochrane Database of Systematic Reviews</i> , 2005. Gold, C., Solli, H. P., Krüger, A., & Lie, S. A. (2009). Dose-response relationship in music therapy for people with serious mental disorders: Systematic review and meta-analysis. <i>Clinical psychology review</i> , 29(3), 193-207. Ceccato, E., Caneva, P., & Lamona, D. (2006). Music therapy and cognitive rehabilitation in schizophrenic patients: A controlled study. <i>Nordic Journal of Music Therapy</i> , 15(2), 111-120. Khalaf-Beigi, M., Akbarfahimi, M., Ashayeri, H., Dorood, N., & Doostdar, H. (2012). The effect of music on attention in schizophrenia. <i>Zahedan Journal of Research in Medical Sciences</i> , 14(9), 8-13. Peng, S. M., Koo, M., Kuo, J. C. (2010). Effect of group music activity as an adjunctive therapy on psychotic symptoms in patients with acute schizophrenia. <i>Archives of Psychiatric Nursing</i> , 24(6), 429-34.
(Eventueel werkwijze mechanismen)	Muziek stimuleert sociale interactie Muziek heeft invloed op emotie (affect regulatie (gewaarwording emoties)) Ritme en tempo stimuleren cognitieve functies als aandacht en executieve functies

6
 7
 8

Bijlage 3: Productformat FVB 2015

	Basisproduct		Product +
1	Titel, Ontwikkelaar, Auteur, Zorgprogramma	1	Titel, Ontwikkelaar, Auteur, Zorgprogramma
1.1	Titel	1.1	Titel
1.2	Auteur	1.2	Auteur
1.3	Ontwikkeld door	1.3	Ontwikkeld door
1.4	Zorgprogramma of werkveld	1.4	Zorgprogramma of werkveld
1.5	Prototype werkwijze	1.5	Prototype werkwijze
2	Probleemomschrijving en hulpvraag	2	Probleemomschrijving en hulpvraag
2.1	Probleem	2.1	Probleem
2.2	Gevolgen	2.2	Spreiding
		2.3	Gevolgen
3	Doelgroep	3	Doelgroep
3.1	Indicatie	3.1	Indicatie
3.2	Contra indicatie	3.2	Contra indicatie
3.3	Selectie(intake, verwijzing, O&A traject)	3.3	Selectie(intake, verwijzing, O&A traject)
4	Doelen	4	Doelen
4.1	Hoofddoel en subdoel	4.1	Hoofddoel en subdoel
5	Beschrijving van de interventie-aanpak	5	Beschrijving van de interventie-aanpak
5.1	Opzet van de interventie (Onderdelen/volgorde/frequentie/intensiteit en duur)	5.1	Opzet van de interventie (Onderdelen/volgorde/frequentie/intensiteit en duur)
5.2	Inhoud van de interventie (concrete activiteiten/fasering)	5.2	Inhoud van de interventie (concrete activiteiten/fasering)
	Rol therapeut		Rol therapeut
	Rationale		Rationale
	Materialen		Materialen

Bibliografie:

- Bradt, J., Shim, M., & Goodill Sherry, W. (2015). Dance/movement therapy for improving psychological and physical outcomes in cancer patients. *Cochrane Database of Systematic Reviews*, (1). Retrieved from <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/14651858.CD007103.pub3/abstract>
doi:10.1002/14651858.CD007103.pub3
- Delespaul, P., Milo, M., Schalken, F., Boevink, W. & van Os, J. (2016). *De goede GGZ. Nieuwe concepten, aangepaste taal en betere organisatie*. Diagnosis uitgevers.
- Janssen, N., Van Keulen, I. & Schoot, T. (2013). Let's dance...Een danseducatieve/therapeutische werkwijze, gericht op empowerment bij kwetsbare jongeren. Verslag over het RAAK project jongeren in de wijk. KenVak publicatie.
- Karkou, V., & Meekums, B. (2014). Dance movement therapy for dementia. *Cochrane Database of Systematic Reviews*, (3). Retrieved from <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/14651858.CD011022/abstract>
doi:10.1002/14651858.CD011022
- Koch, S., Kunz, T., Lykou, S., & Cruz, R. (2014). Effects of dance movement therapy and dance on health-related psychological outcomes: A meta-analysis. *The Arts in Psychotherapy*, 41(1), 46-64.
doi:<http://dx.doi.org/10.1016/j.aip.2013.10.004>
- Meekums, B., Karkou, V., & Nelson, E. A. (2015). Dance movement therapy for depression. *Cochrane Database of Systematic Reviews*, (2). Retrieved from <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/14651858.CD009895.pub2/abstract>
doi:10.1002/14651858.CD009895.pub2
- Popa, R. (2012). *The Place of Dance inside Dance Therapy Education at Master Level*. Rotterdam: Codarts.
- Ren, J., & Xia, J. (2013). Dance therapy for schizophrenia. *Cochrane Database of Systematic Reviews*, (10). Retrieved from <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/14651858.CD006868.pub3/abstract>
doi:10.1002/14651858.CD006868.pub3
- Ritter, M., & Low, K. G. (1996). Effects of dance/movement therapy: A meta-analysis. *The Arts in Psychotherapy*, 23(3), 249-260. doi:[http://dx.doi.org/10.1016/0197-4556\(96\)00027-5](http://dx.doi.org/10.1016/0197-4556(96)00027-5)
- Samaritter, R. (2014). European Conference Dance Therapy, Riga (Lt). Presentation: Resilience as shared practice. Building resilience through DMT.
- Samaritter, R. (2015). Inside the mirror: Effects of attuned dance-movement intervention on interpersonal engagement as observed in changes of movement patterns in children and adolescents with autism spectrum disorder. (Doctoral dissertation). Retrieved from UH theses archive:
<http://uhra.herts.ac.uk/handle/2299/108>
- Smeijsters, H., Kil, J., Kurstjens, H., Welten, J., & Willemars, G. (2011). Arts therapies for young offenders in secure care—A practice-based research. *The Arts in Psychotherapy*, 38(1), 41-51.
doi:<http://dx.doi.org/10.1016/j.aip.2010.10.005>
- Spreen, M., Timmerman, M.E., Ter Horst, P. & Schuringa, E. (2010) Formalising clinical decisions in individual treatments: some first steps. *Journal of Forensic Psychology Practice* 10(4), 285 -299.
- Schuringa, E., Heininga, V., Spreen, M. (2011). De N=1 statistiek achter het patiënt volg systeem in het FPC Dr. S. van Mesdag. *GGzet Wetenschappelijk*, 15(2), 70-77.

Van Os, J. (2016). Column HFL geestelijke gezondheidszorg.

<http://www.hflgeestelijkegezondheidszorg.nl/column-prof-dr-jim-van-os>. Retrieved: 9-6-2016.